

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul legii pentru modificarea și completarea Codului penal
al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002

Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite prin implementarea noilor reglementări

Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 este elaborat de Ministerul Justiției urmare a propunerilor prezentate de către ministere și autoritățile administrative centrale. Scopul proiectului este contracararea unor fenomene îndreptate spre încălcarea unor drepturi constituționale ale persoanei fizice și protejarea relațiilor sociale ce pot fi lezate prin comportamentul infracțional al anumitor subiecți. Totodată, proiectul urmărește de asemenea scopul sporirii clarității normelor juridice, precum și majorări de pedepse. Într-un final modificările propuse prin prezentul proiect au ca efect atingerea scopurilor prevăzute de art. 2 din Codul penal al Republicii Moldova.

Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

1. **Articolul 91** – Modificarea operată are drept scop sporirea clarității normei și utilizarea uniformă a expresiilor în legea penală. Or, sinuciderea nu este incriminată de legea penală, respectiv, persoana nu poate comite o tentativă la o componentă de infracțiune inexistentă; în această ordine de idei, este de menționat că prevederile penale urmează a fi formulate cu suficientă claritate și precizie.

2. **Articolul 150** - În proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova se propune o nouă redacție a normei, ce urmărește excluderea din textul de lege a celor patru modalități alternative exhaustive.

Respectiv, latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art. 150 Cod penal, nu trebuie să stipuleze exhaustiv modalitățile de realizare a faptei infracționale.

Într-o altă ordine de idei, drept noutate în redacția art. 150 Cod penal, este extinderea laturii obiective a infracțiunii, prin incriminarea inclusiv a faptei de înlesnire a sinuciderii. Or, acțiunea de înlesnire a sinuciderii reprezintă orice acțiune de sprijinire a subiectului pasiv (a victimei) în realizarea hotărârii sale de a se sinucide. În ipoteza înlesnirii, subiectul pasiv s-a determinat singur sau a fost determinat de a comite sinuciderea. Înlesnirea constă din acte de simplu ajutor (oferirea mijloacelor proprii pentru realizarea intenției, înlăturarea piedicilor, acordarea de sfaturi, procurarea de mijloace etc.).

3. **Articolul 150¹** – În scopul protejării relațiilor sociale cu privire la viața persoanei, se consideră oportun completarea legii penale cu art. 150¹ prin care să fie incriminate faptele de justificare publică, inclusiv prin intermediul rețelelor de comunicații electronice a sinuciderii, adică distribuirea sau punerea în alt mod la

dispoziția publicului a unui mesaj despre recunoașterea sinuciderii ca fiind justă, care necesită a fi susținută sau este demnă de urmat.

4. **Articolele 165, 165¹, 168 alineatul (1), 206, 220 alineatul (1), 302 alineatul (1) și 362 alineatul (4)** - Urmare a elaborării proiectului de lege privind modificarea și completarea unor acte legislative (prevenirea și combaterea traficului de ființe umane) se impune operarea modificărilor la articolele menționate

5. **Articolul 166¹**- La alineatele (1) și (2), în partea ce ține de tratamentul inuman sau degradant, nu este justificată aplicarea amenzii, odată ce la aplicarea pedepsei pentru infracțiunea menționată pedeapsa cu închisoarea în unele cazuri poate coincide cu limita minimă sau medie pentru infracțiunea de tortură, unde în calitate de pedeapsă complementară nu este prevăzută amenda, în astfel de circumstanțe aplicarea amenzii cumulativ cu pedeapsa închisorii pentru o perioadă de 6, 7, 8 ani, ar oferi posibilitatea apariției diferitor dispute pe marginea proporționalității pedepsei, spre deosebire de reglementarea diferită a cazului prevăzut la alineatul (3).

6. **Articolul 181¹**- Se consideră judicioase modificările la art. 181¹ alin. (1) referitor la coruperea alegătorilor, or conținutul acestuia prevede doar posibilitatea exercitării actului corupțional în sensul determinării persoanei de a-și exercita drepturile sale electorale într-un anumit mod în cadrul alegerilor parlamentare, locale sau în cadrul unui referendum.

Astfel, luând în considerare prevederile Capitolelor 13 și 14 ale Codului electoral în vigoare, în general, și conținutul articolelor 171 și 199 ale aceluiași Cod, în special, referendumul republican și cel local sunt considerate nevalabile dacă la ele au participat mai puțin de 1/3 din numărul cetățenilor înscriși în listele electorale. Prin urmare, nu poate fi exclusă posibilitatea coruperii alegătorilor în sensul neparticipării acestora la un referendum, în scopul declarării celui din urmă ca fiind nevalabil.

7. **Articolul 185¹** - Prin completarea art. 185¹ cu alineatul (4) ce prevede o cauză specială de liberare de răspundere penală a persoanei în cazul contribuției active la descoperirea sau contracararea infracțiunii de încălcare dreptului de autor și a drepturilor conexe, după caz, prin autodenunțare, predare benevolă a operelor sau a obiectelor drepturilor conexe, marcajelor de control, indicare a sursei de procurare a operelor sau a obiectelor drepturilor conexe, la divulgarea persoanelor care au contribuit la săvârșirea infracțiunii, la indicarea mijloacelor bănești, a bunurilor sau a veniturilor rezultate din infracțiune. Rezultatul scontat fiind contracararea acțiunilor de săvârșire a infracțiunilor în domeniul drepturilor de autor și conexe și denunțarea persoanelor ce au săvârșit și au contribuit la săvârșirea infracțiunilor similar și tragerea ulterioară la răspundere penală. Or, utilizarea neautorizată a drepturilor de autor și a drepturilor conexe a crescut în ultimii ani în proporție geometrică. Mmulte site-uri pe Internet devin tot mai complexe, astfel, conținutul acestora este completat pe lângă text, cu filme de-abia lansate pe piață, sisteme de operare, programe pentru calculator, jocuri de ultimă generație, muzică, etc.

Actualmente, proprietatea intelectuală este o preocupare-cheie în căutarea soluțiilor pentru creșterea economică, dezvoltare și competitivitate, pentru ocuparea forței de muncă și creșterea bunăstării atât în țările dezvoltate, cât și în cele în curs de dezvoltare. În special, sectoarele industriale care se bazează pe protecția dreptului proprietății intelectuale sunt contribuabili substanțiali ai economiei. Produsele intelectuale, cunoștințele științifice, informația, potențialul profesional, spiritual, științific și cultural al societății contemporane sunt forța motrice a creșterii economice și determină competitivitatea economică.

8. **Articolul 201¹**- Modificarea operată are drept scop sporirea clarității normei și utilizarea uniformă a expresiilor în legea penală. Or, sinuciderea nu este incriminată de legea penală, respectiv, persoana nu poate comite o tentativă la o componentă de infracțiune inexistentă; în această ordine de idei, este de menționat că prevederile penale urmează a fi formulate cu suficientă claritate și precizie.

9. **Articolul 208** – În jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului și Curții Constituționale s-a statuat că persoana este în drept să cunoască, în termeni foarte clari, ce acte și omisiuni sunt de natură să-i angajeze responsabilitatea penală (a se vedea, de ex., cauza *Kokkinakis vs. Grecia* din 25 mai 1993). Atunci când un act este privit ca infracțiune, judecătorul poate să precizeze elementele constitutive ale infracțiunii, dar nu să le modifice, în detrimentul acuzatului, iar modul în care el va defini aceste elemente constitutive trebuie să fie previzibil pentru orice persoană consultată de un specialist (a se vedea, de ex., cauza *X. vs. Regatul Unit* din 7 mai 1982). De asemenea, (a se vedea, de ex., cauza *E.K. vs. Turcia* din 7 februarie 2002), unde Curtea Europeană reafirmă cerințele previzibilității legii penale și formulării suficient de clare: „Această condiție se consideră îndeplinită atunci când justițiabilul, citind textul dispoziției pertinente și, în caz de necesitate, cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțele judecătorești, poate să știe pentru ce acțiuni și inacțiuni poate fi supus răspunderii penale (§51)”. Astfel, în materie penală, preeminența dreptului generează asigurarea principiilor legalității infracțiunilor și pedepselor; inadmisibilității aplicării extensive a legii penale, în detrimentul persoanei, în special, prin analogie; neretroactivitatea legii penale, cu excepția legii penale mai favorabile.

Prin Hotărârea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală (confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită) în par. 91 „Curtea reține, că incriminarea faptelor în legile penale, stabilirea pedepsei pentru ele, precum și alte reglementări, se întemeiază pe rațiuni de politică penală. Astfel, legea penală constituie un ansamblu de reguli juridice, formulate într-o manieră clară, concisă și precisă.

Generalizînd cele expuse *supra*, abrevierea „etc.” din dispoziția art. 208 alin. (1) din Codul penal nu oferă suficientă claritate și previzibilitate justițiabililor, astfel,

nu vor cunoaște în termeni preciși pentru ce acțiuni și inacțiuni pot fi supuși răspunderii penale.

10. **Articolul 233-** Una dintre atribuțiile statului în domeniul biodiversității este conservarea și protecția regnului animal, care reprezintă patrimoniul statului, conform legislației în vigoare. În cazul în care se atestă un declin al efectivului de animale, statul trebuie să întreprindă măsuri urgente, în special privind stoparea dobândirii animalelor prin metodavînatului.

Restricțiile privind reglementarea și dobândirea animalelor sălbatice sunt stabilite în directivele UE: Directiva habitate nr. 92/42 și Directiva păsări nr. 79/409, precum și circa 10 tratate internaționale din domeniul biodiversității, la care Republica Moldova este parte, în special Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice de la Bonn din 1979 și Convenția privind conservarea vieții sălbatice și habitatelor naturale din Europa de la Berna, din 1979.

Indiferent de faptul că statul reglementează anual numărul permisiv de dobândire a animalelor prin metoda vînatului, se observă o descreștere a numărului de animale și a speciilor de păsări.

Considerăm că unul dintre factorii care influențează asupra degradării biodiversității este practicarea tot mai frecventă a braconajului de către unele persoane prin funcțideținute, eludând procedurile legale; în acest context, se consideră oportune modificările propuse prin prezentul proiect.

11. **Articolul 246-** Conform Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2014-2016, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 808 din 7 octombrie 2014 (Monitorul Oficial nr.297-309/851 din 10 octombrie 2014), în vederea realizării acțiunilor ce țin de implementarea art. 335 alin. (1) din Acordul de Asociere RM – UE s-a prevăzut acțiunea privind revizuirea cadrului normativ de reglementare a mediului de afaceri privind compatibilitatea cu noua Lege a concurenței, precum și abrogarea sau modificarea actelor normative care contravin Legii concurenței.

Prin prezentul proiectul de lege urmează a fi operate completări la art. 246 din Codul penal în vederea exceptării aplicării prevederilor articolului menționat față de agenții economici care colaborează cu Consiliul Concurenței, în limitele realizării politicii de clemență, conform prevederilor art. 84-92 din Legea concurenței nr. 183 din 11 iulie 2012.

Reieșind din prevederile art. 84 din Legea concurenței, clemența este recompensa acordată de Consiliul Concurenței pentru cooperarea întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi cu Consiliul Concurenței, în cazul în care acestea sînt sau au fost parte a unui acord anticoncurențial. Astfel, întreprinderile și asociațiile de întreprinderi pot obține imunitate la amendă sau reducerea cuantumului acesteia dacă îndeplinesc condițiile prevăzute de Legea concurenței. În funcție de condițiile care

sunt întrunite de întreprinderile sau asociațiile de întreprinderi vizate, poate fi acordată imunitate la amendă: de tip A și de tip B.

În același timp, conform art. 246 din Codul penal se prevede răspunderea penală pentru limitarea concurenței libere prin încheierea unui acord ilegal. Respectiv, în prezent, aplicarea politicii de clemență prevăzută de Legea concurenței, nu reprezintă un factor motivant pentru agenții economici în cauză, având în vedere că în orice situații, fără excepții, aceștia fiind parte la un acord ilegal ce limitează concurența, urmează a fi atrași la răspundere penală, conform prevederilor din Codul penal.

Menționăm că, prevederile art. 84 – 92 din Legea concurenței nr. 183 din 11 iulie 2012, ce se referă la aplicarea politicii de clemență, sunt ulterioare prevederilor art. 246 din Codul penal, iar în acest context, este necesară aducerea în concordanță a Codului penal cu noile prevederi ale Legii concurenței.

12. **Articolul 246²**- Prin completarea articolului cu o clauză specială de liberare de răspundere penală se urmărește contracararea infracțiunilor de falsificare produselor, adică fabricarea lor în scop de comercializare fără documente de însoțire, proveniență, calitate și conformitate, precum și îndemnarea terților la efectuarea acestei acțiuni, prin denunțarea persoanelor ce au săvârșit și au contribuit la săvârșirea infracțiunilor similar și tragerea lor ulterioară la răspundere penală, iar într-un final urmărindu-se diminuarea acestui fenomen.

13. **Articolul 257**- Modificarea propusă se consideră oportună deoarece numeroase lucrări de construcție neautorizate continuă a fi executate în ciuda faptului că acestea au fost sistate în baza prescripțiilor Inspecției de Stat în Construcții. Prin urmare, aplicabilitatea prezentei componente de infracțiuni rămâne inoperantă, or din textul normei precitate se poate concluziona că atât timp cât se probează că lucrările de construire (sistate prin acte de control) neautorizate (și se probează că) sunt de o „calitate corespunzătoare” nu pot întruni semnele componente de infracțiune.

14. **Articolul 322**- Necesitatea elaborării și promovării prezentului proiect de lege a fost condiționată de cerința de îmbunătățire și ajustare a cadrului legal, raportată la necesitățile sistemului penitenciar și, prioritar, la sarcinile acestuia de a asigura un mediu sigur atât persoanelor aflate în custodia statului, cât și a personalului penitenciar care, reieșind din atribuțiile funcționale, își petrece o bună parte a timpului în instituțiile penitenciare, fiind permanent expus unui pericol. Alineatul (1) al normei prevăzute la art. 322 din Codul penal, prevede două situații de drept de sine stătătoare, care reprezintă componenta de infracțiune în cazul în care făptuitorul întreprinde acțiuni de a transmite în instituția penitenciară obiecte interzise în proporții mari sau în mod sistematic. Dacă săvârșirea faptei *în proporții mari* reprezintă o valoare precisă, predefinită în art. 126 din Codul penal, atunci situația săvârșirii faptei *în mod sistematic* trezește mai multe neclarități la aplicarea normei în practică. Astfel, legiuitorul nu a definit destul de clar și precis conduita ce trebuie urmată, în consecință

persoanele neavând o garanție adecvată împotriva arbitrariului. Prin urmare, indicarea expresă a periodicității faptei pentru care rezultă o răspundere penală va asigura respectarea principiului clarității și predictibilității normei penale.

Se va nota că siguranța locurilor de deținere necesită supravegherea continuă prin asigurarea unui control permanent și adoptarea de măsuri pentru înlăturarea și diminuarea riscurilor, cu respectarea reglementărilor în vigoare.

Fundamentarea economico-financiară

Implementarea proiectului de față nu presupune cheltuieli financiare suplimentare din bugetul de stat.

Impactul proiectului

Proiectul legii va permite implementarea adecvată și calitativă a prevederilor legii penale, ceea ce, în consecință, va contribui la realizarea scopurilor urmărite prin aplicarea răspunderii penale.

Modul de incorporare a proiectului în sistemul actelor normative în vigoare, actele normative care trebuie elaborate sau modificate

În urma adoptării proiectului legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nu va fi necesară modificarea sau completarea cadrului normativ conex.

Respectarea transparenței decizionale

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul legii a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Proiecte de acte normative remise spre coordonare*.

Viceministru

Eduard SERBENCO